

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз бехирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№52 (12485)
26 декабри
соли 2024

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

ДАР ПАРТАВИ ПАЁМ

РУШДУ ТАҲАВВУЛИ ИЛМҶОИ ДАҚИҚ – САРЧАШМАИ ПЕШРАФТ

Оғоз

Маориф калиди пешрафту рушди босуботи давлат ва ҷомеа ба ҳисоб меравад. Маҳз тараққиёти маориф заминаи асосии рушди ояндаи кишвар мебошад. Аз ин ҷост, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар сиёсати давлатӣ соҳаи маорифро дар меҳвар қарор дода, мунтазам тадбирҳои судманд меандешанд. Сарвари давлат таъкид кардаанд: «Дар даврони соҳибистиклолии мо бунёди маорифи миллӣ ва воридгардиан ба фазои таҳсилоти байналмилалиро ҳадафи муҳимтарин ва самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат ва Ҳукумати мамлакат қарор додем. Зеро мо чунин мешуморем, ки бунёди миллат аз маориф оғоз меёбад ва ғамхорӣ нисбат ба маориф – сармоягузори барои рушди неруи инсонӣ ва ояндаи ободии давлат ва Ватан мебошад».

Мусаллам аст, ки дар замони соҳибистиклолии бахри пешрафти ин соҳаи ҳаётан муҳим қорҳои зиёде анҷом дода шуд ва раванди таҳсил дар муассисаҳои таълимӣ ба низоми муайян даромада, мунтазам сатҳи сифати таълим баланд мегардад. Дар зимн, ба омода намудани мутахассисони варзида, омӯхтани забони давлатӣ, таъриху фарҳанги бостонии халқи тоҷик, боло бурдани завқу рағбати хонандагон ба омӯзиши фанҳои риёзӣ, дақиқ, табиӣ, технологияҳои иттилоотӣ ва аз худ кардани забонҳои хориҷӣ, махсусан, забонҳои русиву англисӣ таваҷҷуҳи аввалиндараҷа зоҳир карда меша-

вад. Маълум аст, ки ҳамасола даҳҳо муассисаи нави таълимӣ бо тамоми таҷҳизот сохта, ба истифода додаву шароити хуби созгори таълимӣ тарбия барои омӯзишу фарогирии донишҳои муосир ба муҳасилин фароҳам мегардад. Аз ин ҷост, ки дастоварди хонандагони тоҷик дар озмуну олимпиадаҳои бонуфузи байналмилалӣ назаррас буда, дар ин самт Тоҷикистон дар қатори беҳтарин давлатҳои ҷаҳон қарор дорад. Бо вучуди ин, хонандагонро мебоҷад аз шаронту имконот самаранок истифода кунанд ва ба таври фароғиру ҳамаҷониба илмҳои муосиро биомӯзанд.

Иқдоми созанда

Бо расидан ба Истиклоли давлатӣ ва таъмини Ваҳдати миллӣ тамоми соҳаҳои хоҷагии халқ рушду пешрафт карданд. Бо ташаббуси Пешвои миллат бахри рушди бомароми кишвар ҳадафҳои стратегӣ мушаххас гардиданд. Ба ҳамагон маълум аст, ки дар мамлакат қор ҳадафи стратегӣ – раҳой аз бунбастии коммуникатсионӣ, расидан ба истиклоли энергетикӣ, таъмини амнияти озуқаворӣ ва саноатикунони босуръати кишвар амалӣ мегарданд, ки ба ҳамдигар ҳамбастагии амиқ доранд. Боиси ифтихор аст, ки дар кишвари мо роҳҳои ҷавобгӯ ба стандартҳои байналмилалӣ бунёд гардидаву дар қор фасли сол рафтуомади мардум дар кишвар таъмин мебошад. Бунёди НБО-ҳо вусъат ёфтаву дахҳо неругоҳи хурду калон сохта шуданд ва дар ин миён қорҳои сохтмонӣ дар НБО-и «Роғун» бомаром идома дорад ва он рӯз дур нест, ки мардуми шарифи кишвар ба истиклоли комили

энергетикӣ мерасанд. Инчунин, истифодаи самараноки заминҳо ва ба ин восита таъмин намудани мардум бо ниёзи аввалияи рӯзгор низ дар меҳвари фаъолияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад.

Дар ин самт таваҷҷуҳи асосӣ ба саноатикунони босуръати кишвар равон карда шудааст. Бунёди қорхонаҳои бузурги саноатӣ тақозо мекунад, ки мутахассисони варзидаи дорони тафакқури техникӣ дар ҷомеа омода карда шаванд. Яъне, татбиқи ҳадафҳои стратегӣ ба соҳаи маориф ҳамбастагии амиқ дошта, ба ҷалби хонандагону донишҷӯён ба омӯзиши фароғиру фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ вобаста аст. Аз ин ҷост, ки Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми ҳеш ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (26.12.2019) таъкид намуданд, ки назорати азхудкунии донишҳои замонавиро пурзӯр гардонида, наврасону ҷавонро ба мутолиаи китобҳои бадеиву илмӣ ташвиқ намоем, қобилияти эҷодии онҳоро тақвият бахшида, ба таълими фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ таваҷҷуҳи бештар зоҳир кунем. Ба ин маънӣ, пешниҳод намуданд, ки «...ба хотири боз ҳам беҳтар ба роҳ мондани омӯзиши илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, инчунин, тавсеаи тафакқури техникӣ насли наврас солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон карда шаванд». Маҳз ташаббуси мазкур аҳли маорифро водор намуд, ки масъулияти зиёд-

(Давомаи дар саҳ. 4)

ДАР ИН ШУМОРА:

3

Ташаббусҳои Пешвои миллат вобаста ба обу иқлим

5

Баланд бардоштани сифати таълим дар меҳвари фаъолият

6

Истеъдодро дастгирӣ мебоҷад!

7

eDonish: омили тақмилбахши таълим

8

Интегралҳои муайян

9

Дастовардҳои мондагори сол

ТАВАҶҶУҲ

Агар хоҳед, ки аз навоариҳои соҳаҳои маориф ва илм огоҳ бошед, асноду ҳуҷҷатҳои соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз дастовардҳои хонандагони тоҷик иттилоъ ёбед, маводу матолиби судмандро доир ба соҳаи мутолиа намоед, ҷолибтарин нигоштаҳои оид ба умдатарин масоили рӯз биомӯзед, пас ба саҳифаи расми вазорат дар шабақаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram – «Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваст шавед.

QR – коди саҳифаи расми Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шабақаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram

ҲАФТАИ ВАЗРАТ

ҚАДРДОНИИ ГОЛИБОНИ ОЗМУНҲО

19-уми декабри соли 2024 дар Кохи Суруши шаҳри Душанбе маросими ҷоизасупории ғолибони даври ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ олимпиадаҳои фаннӣ дар соли 2024 баргузор гардид.

Дар ҷорабинии мазкур вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, муовини яқум ва муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсату шӯъбаҳо ва кормандони дастгоҳи марказӣ ва сохторҳои тобӣ, сардорони Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе, раёсатҳои маорифи вилоятҳо, мудирони шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий, хонандагони омӯзгорон ва дигар кормандони соҳа иштирок намуданд.

Вазири маориф ва илм зимни ифтитоҳи ҷорабинӣ иброз намуд, ки соҳаи маориф дар сиёсати пешгирифтаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷум-

ҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон мавқеи меҳварӣ дорад. Дар яке аз суҳанронҳои худ Сарвари давлат бамаврид таъкид доштанд: «Бунёди миллати мутамаддин аз маориф оғоз меёбад. Бинобар ин, ғамхорӣ ба илму маориф, яъне, ҳалли масъалаҳои дар ин самт ҷойдошта - сармоягузорӣ ба хотири рушди неруи инсонӣ мебошад».

Ҳамчунин, қайд гардид, ки ғолибияти хонандагони тоҷик дар олимпиадаҳои сатҳи гуногун ба муаррифии мактабу маорифи миллӣ ва ташкили фазои рақобатпазир дар ин соҳа мусоидат мекунад. Чунончи, дар соли 2024 барои хонандагони синфҳои 5-11 олимпиадаҳо аз рӯйи 13 фанни таълимӣ, олимпиада оид ба Шоҳмот ва олимпиадаи Спеллинг-би (Spelling-Bee) ташкил ва баргузор гардиданд.

Дар даври ҷумҳуриявӣ ин олимпиадаҳо 5340 нафар хонанда ишти-

рок намуда, шаҳри Душанбе бо гирифтани 811 ҷой дар мақоми аввал, вилояти Хатлон бо гирифтани 541 ҷой дар мақоми дуюм ва вилояти Сугд бо гирифтани 450 ҷой дар мақоми сеюм қарор гирифтанд.

Дар ин давра хонандагони болаёқати тоҷик дар 33 олимпиадаи байналмилалӣ ширкат варзид, 2287 ҷойи намоёнро ба даст оварданд.

Соли равон дар олимпиадаҳои сатҳи ҷаҳонӣ, ки бо ҷалби хонандагони зиёда аз 130 кишвар баргузор гардиданд, хонандагони тоҷик соҳиби 3 медали биринҷии олимпӣ, 1 медали биринҷӣ дар Олимпиадаи байналмилалӣ аз фанни физика «IPhO-2024» ва 2 медали биринҷӣ дар Олимпиадаи байналмилалӣ аз фанни математика «IMO-2024» ба даст оварданд.

Сипас се нафар ғолиби олимпиа-

даҳои байналмилалӣ сатҳи олий бо «Ифтихорнома»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мукофотпулӣ дар ҳаҷми 5000 сомонӣ, омӯзгорон бо «Ифтихорнома»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мукофотпулӣ дар ҳаҷми 10 000 сомонӣ ва волидайнӣ онҳо бо «Сипоснома»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон қадрдонӣ гардиданд.

Ҳамчунин, 16 нафар омӯзгор барои саҳми арзанда гузоштан дар рушди ҳаракати олимпӣ бо нишони «Аълочии маориф ва илми Тоҷикистон», 60 нафар омӯзгори пешсаф бо Ифтихорномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 20 нафар омӯзгор бо мукофотпулӣ дар ҳаҷми 3000 сомонӣ сарфароз гардонида шуданд.

Муаррифии лоиҳаи Кодекси маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон

20 декабри соли 2024 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаи Кодекси маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон муаррифӣ гардид.

Зимни муаррифии лоиҳаи

Раҳмон бо истифода аз ҷораҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, ташкилӣ, мафкуравӣ ва ҳуқуқӣ ва бо назардошти ҳамоҳангсозӣ ва мутобиккунии қонунгузории кишвар бо санадҳои ҳуқуқии бай-

ёсати ҳуқуқии кишвар таҳия ва барои тасдиқ пешниҳод намояд.

Сипас мушовири давлатии адлияи дараҷаи 3 Нарзулло Маҳмудов лоиҳаи Кодекси маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба иштирокчиёни ҷаласа муаррифӣ намуда, доир ба мазмуну моҳият, сохтор ва тамоюлҳои навине, ки лоиҳаи Кодекси маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар меъёрҳои худ муқаррар намудааст, маълумот пешниҳод намуд. Аз ҷумла, қайд гардид, ки лоиҳаи Кодекси маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дарназардошти таҷрибаи давлатҳои пешқадами ҷаҳон ва таърихи педагогикаи ғанин халқи тоҷик таҳия гардида, муқарраркунандаи модели тахсилоти миллӣ мебошад.

Ҳамчунин, изҳори умед карда шуд, ки бо қабули Кодекси маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо он ҳама навгонӣю ислохотхое, ки дар меъёрҳои худ муқаррар намудааст, соҳаи маорифи мамлакат ба сӯйи рушд ва таракқиёт қадамҳои устуворона гузошта, маорифи миллии тоҷик ҳамчун намуна барои ҷаҳонӣ хоҳад гардид.

Дар охир миёни ҳозирин табодули афкор сурат гирифта, таъкид гардид, ки фикру мулоҳиза ва пешниҳодҳои худро иштирокчиён дар мудати муқарраргардида ба масъулон манзур намоянд.

18-уми декабри соли равон дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти раёсати муовини вазири маориф ва илм Лутфия Абдуллоҳқозода ҷаласаи корӣ оид ба нақшаи қабули донишҷӯёни муассисаҳои тахсилоти олии касбӣ дар соли

маориф ва илм чун соҳаҳои калидӣ таҳти таваҷҷуҳи рӯз-афзунӣ Сарвари давлат қарор дошта, дар ин росто мо, кормандони соҳаро мебоҷад бо азму иродаи қавӣ баҳри рушди он тамоми неру ва талоши худро равона созем.

Дар ҷаласа масъалаҳои

Баррасии нақшаи қабули донишҷӯёни мактабҳои олий

таҳлили 2025-2026 баргузор гардид. Дар он сардорони раёсату шӯъбаҳои дахлдори вазорат ва намояндагони вазорату идораҳои дахлдор иштирок намуданд.

Дар оғози ҷаласа муовини вазири маориф ва илм аз таваҷҷуҳу дастгириҳои ҳамешагии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ёдовар шуда, қайд намуд, ки

омода намудани мутахассисони ҷавобгӯ ба бозори меҳнат, нақшаи қабули донишҷӯёни муассисаҳои тахсилоти олии касбӣ дар соли таҳлили 2025-2026, зиёд намудани нақшаи қабули ихтисосҳои ҷавобгӯ ба бозори меҳнат ва чанде дигар мавриди баррасӣ қарор гирифтанд.

Маркази матбуоти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Кодекси маориф вазири маориф ва илм Раҳим Саидзода, муовини яқум ва муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсату шӯъбаҳо ва кормандони дастгоҳи марказӣ ва сохторҳои тобӣ вазорат, мудирони шӯъбаҳои маорифи ноҳияҳои шаҳри Душанбе ва ноҳияҳои тобеи ҷумҳурий иштирок намуданд.

Вазири маориф ва илм зимни муаррифии лоиҳа иброз намуд, ки сиёсати ҳуқуқии Тоҷикистони соҳибистиклол таҳти сарвари Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ

налмилалӣ, низомҳои ҳуқуқии ҷаҳонӣ бомаром амалӣ гардида истодааст. Баҳри дар амал татбиқ намудани ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ, аз ҷумла, Консепсияи пешгӯии инкишофи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2028, Стратегияи миллии рушди маорифи Тоҷикистон барои солҳои 2020-2030 ва Барномаи таълим дар соҳаи ҳуқуқи инсон барои солҳои 2022-2026 Вазорати маориф ва илм муваззаф гардидааст, ки лоиҳаи Кодекси маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар доираи ислохоти си-

ЧАЛАСА

23 декабри соли 2024 тахти раёсати вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода чаласаи назоратӣ баргузор гардид.

Дар чаласаи мазкур муовини якум ва муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсату шуъбаҳои дастгоҳи марказӣ ва сохторҳои тобеи вазорат, сардорони Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе, раёсатҳои маорифи вилоятҳои Суғду Хатлон, ректорони як қатор муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, мудирони шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ ба тариқи ҳузурӣ ва маҷозӣ иштирок намуданд.

Вазири маориф ва илм зимни ифтитоҳи чаласа ҳозиринро ба рӯзномаи чаласа шинос намуда, иброз дошт, ки татбиқи стратегияву концепсия ва барномаҳои давлатӣ ва иҷрои саривақтии дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Ҳукумати мам-

БАРРАСИИ

МАСЪАЛАҲОИ МУҲИМ

лакат барои баланд бардоштани сифати таълим дар муассисаҳо ва ба стандартҳои ҷаҳонӣ мутобиқ намудани соҳаи маорифи кишвар замина мегузорад.

Сипас Ҳикматулло Саидзода – сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъди дипломӣ вобаста ба «Вазъи омода намудани мутахассисони самти ихтисосҳои ҳуқуқшиносӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ», Ҷамшед Маҷидзода – сардори раёсати таҳсилоти томактабӣ вобаста ба «Рафти иҷрои қарорҳои мушовара аз 1.06.2024, №8/1 дар минтақаи Рашт, аз 27.10.2023, №15/1 дар ноҳияи Дӯстии вилояти Хатлон, аз 21.05.2022, №07/1 дар шаҳри Исфара», Баҳром Исмоилзода – сардори Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе вобаста ба «Ҷамъбасти ҳисоботи омории муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва умумӣ», Муҳаммад Ғаффорзода – директори Маркази ҷумҳуриявии дарёфт ва рушди истеъдодҳо вобаста ба «Ҷамъбаст ва натиҷагирӣ аз олимпиадаҳои байналмилалӣ дар соли 2024» ва Наврӯзи Ҷумъамурод – директори Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методӣ оид ба «Иҷрои фармоиши вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01.07.2023, №936 ҷиҳати пардохти маблағи иҷораи китобҳои дарсӣ дар шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ дар соли 2024» суҳанронӣ намуданд.

Дар рафти чаласа тавачҷуҳи ҳозирин ба масъалаҳои омода намудани мутахассисони соҳибтаҳассуси самти ихтисосҳои ҳуқуқшиносӣ, ҷалб намудани кӯдакон ба муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва марказҳои инкишофи кӯдак дар микёси кишвар ва баланд бардоштани фоизнокии фарогирӣ, бехтар намудани сифати таълиму тарбия ва иштироки бештари хонандагону донишҷӯён дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ нигаронида шуд.

Дар охир раиси чаласа ба масъулин дар доираи дастури супоришҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон доир ба иҷрои ҳатмию саривақтии стратегия, барнома, концепсия, қарорҳои ҳайати мушовара ва фармоишҳои вазири маориф ва илм дастури супоришҳои мушаххас дод.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

ЭКОЛОГИЯ

Истифодаи оқилонаи об яке аз масъалаҳои асосӣ дар тамоми гӯшаю канори кураи арз, аз ҷумла, Осиёи Марказӣ маҳсуб меёбад. Бо васеъ гардидани доираи истифодаи об дар ин минтақа ва навоҳии дигари сайёра на танҳо барои обёрии боғу зироатҳо, балки ҳамчун қувваи таҳриктихандаю пешбарандаи саноату истеҳсолот, минҷумла, тавлиди неруи барқ, коркарди фулузот дар корхонаҳои саноатӣ, қиммат ва вазифаи об хеле афзуд.

Боиси сарфарозист, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон давоми беш аз ду даҳсола аст, ки дар саросари ҷаҳон ҳамчун кишвари ташаббускор дар пешбурди масоили об эътироф гардидааст. Дар ин муддат чандин иқдоми ҷаҳонии Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, на танҳо барои кишвари мо, балки ба манфиати тамоми сокинони сайёра татбиқ гардидаанд. Ташаббусҳои зиёди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи обу экология ва иқлим ба Созмо-

– Душанбешаҳр 3 чорабинии сатҳи баланд баргузор гардид.

Бо ташаббус ва пешниҳоди Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2013 Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об эълон гардид. Маросими оғози Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об дар қароргоҳи ЮНЕСКО дар шаҳри Париж 11-уми феввали соли 2013 баргузор гардид, ки дар ин чорабинӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун кишвари муаллиф ва ташаббускор иштироки бевосита дошт.

12-уми апрели соли 2015 дар шаҳри Теғуи Ҷумҳурии Корея Форуми ҳафтуми ҷаҳонии об баргузор гардид, ки дар рафти он даҳсолаи аввалини ҳалли масоили вобаста ба обу иқлим таҳти унвони «Об барои ҳаёт» натиҷагирӣ карда шуд. Ин ташаббус низ аз тарафи Маҷмаи Умумии СММ бо қабули Қатънома расман эълон гардид. Тибқи қатъномаи мазкур, солҳои 2018-2028 ҳамчун Даҳсолаи байналмила-

ёфти роҳҳои ҳалли яке аз мушкилоти глобалии марбут ба истифода ва ҳифзи захираҳои об саҳифаи навро боз хоҳад кард. Ҳамзамон, дар доираи Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028» дар шаҳри Душанбе солҳои 2018, 2022 ва 2024 се конференсияи сатҳи баланд ва дар шаҳри Нью-Йорк соли 2023 Конференсияи дууми СММ оид ба об баргузор гардид.

Тавбам ба ин, боиси ифтихори бузург аст, ки 14-уми декабри соли 2022 Маҷмаи Умумии СММ зимни Иҷлосияи 77-уми Қатъномаи дигареро таҳти унвони «Соли байналмилалӣ ҳифзи пиряхҳо» (соли 2025) бо иттифоқи оро қабул намуд. Ташаббуси навбатии Пешвои маҳбуи миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо пуштибонии 153 кишвари узви СММ пазируфта шуд. Ва тибқи ин қатънома, аввалан, соли 2025 ҳамчун Соли байналмилалӣ ҳифзи пиряхҳо эълон гардида,

ТАШАББУСҲОИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ
ВОБАСТА БА ОБУ ИҚЛИМ

ни Миллати Муттаҳид пешниҳод гардида, ҷонибдорию пуштибонии дастҷамъона ёфтаанд. Бо мақсади ҳалли мушкилоти обу экология Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 1999 дар Иҷлосияи 54-уми Маҷмаи Умумии СММ пешниҳод намуданд, ки барои аз байн бурдани мушкилоти норасоии об ва рафъи мушкилоти экологии марбут ба об, соли 2003 «Соли байналмилалӣ оби тоза» эълон карда шавад. Дар асоси ин ташаббус 20-уми сентябри соли 2000, зимни Иҷлосияи 55-уми созмони мазкур қатънома дар бораи эълони соли 2003 ҳамчун «Соли байналмилалӣ оби тоза» қабул гардид. Бо натиҷагирӣ аз татбиқи «Соли байналмилалӣ оби тоза» қарор дода шуд, ки солҳои минбаъда низ дар ин самт тадбирҳои зарурӣ амалӣ карда шаванд. Бо дарки ин, ки мушкилоти норасоии оби тозаи нӯшоқӣ барои садҳо миллион аҳолии кураи арз масъалаи ҷиддӣ ва дорои аҳамияти ҳаёӣ мебошад, Президенти Тоҷикистон зимни Форуми сеюми ҷаҳонии об дар шаҳри Киотои Ҷопон, Форуми байналмилалӣ оид ба оби тоза дар Душанбешаҳр ва Иҷлосияи 58-уми Маҷмаи Умумии СММ пешниҳод намуданд, ки солҳои 2005-2015 Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои ҳаёт» эълон карда шавад ва иқдоми мазкур на танҳо аз ҷониби ширкатгунандагони форумҳо, балки аз тарафи ҷомеаи ҷаҳонӣ яқдилон пазируфта шуд. Дар асоси Эълонномаи Душанбе СММ Қатъномаи дахлдорро қабул намуда, солҳои 2005-2015-ро ҳамчун Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои ҳаёт» расман эълон кард. Иқдоми мазкурро 141 давлати ҷаҳон яқдилон пазируфтанд, ки рӯйдоди мазкур дар таърихи чандинҳазорсолаи миллати тоҷик ва давлатдорӣ навини мо падидаи нави таърихӣ арзёбӣ мегардад. Татбиқи даҳсолаи мазкур низ ба баргузори чорабиниҳои сатҳи гуногун, ҷӣ дар микёси ҷаҳон ва ҷӣ дар Тоҷикистон боис гардид. Танҳо давоми солҳои 2005-2015 дар пойтахти кишвар

ли амал «Об барои рушди устувор» эълон шуд.

Масъалаи таъмини аҳолии ҷаҳон бо оби нӯшиданӣ сол то сол ба мушкилоти аввалиндарача табдил меёбад. Ба гуфти коршиносон, баъди соли 2030, ки теъдоди аҳолии ҷаҳон аз 10 млрд мегузарад, ин масъала боз ҳам печидатар мегардад.

Захираҳои оби Осиёи Марказӣ, ки беш аз 55%-и онҳо аз пиряхҳои Тоҷикистон сарчашма мегиранд, миёни кишварҳои минтақа тақсим шудааст. Шуруъ аз соли 2017 ва минбаъд, соли 2018 Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон талош намуд, то тавачҷуҳи ҷомеаи ҷаҳониро боз ба ин масъала ҷалб намояд. Ҳамин тавр, аз 22-юми март соли 2018 Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028» ба таври расмӣ оғоз гардид. Дар ин рӯз, дар қароргоҳи СММ дар шаҳри Нью-Йорк Иҷлосияи 72-юми Маҷмаи Умумии СММ ба муносибати оғози даҳсолаи болозикр аз рӯйи ташаббуси навбатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чорабинии сатҳи баланд баргузор шуд. Ин чорабинии муҳим ва сатҳи баланд ба санаи 25-уми март-баргузори Рӯзи байналмилалӣ захираҳои об рост омад ва таъкид карда шуд, ки ҳамоиши мазкур ба фаъолияти пурвусъати СММ дар самти ҷустуҷӯ ва дар-

сониян, аз оғози соли 2025, минбаъд ҳамасола рӯзи 21 март ҷун Рӯзи байналмилалӣ пиряхҳо таҷлил карда мешавад. Инчунин, мутобиқи ташаббус ва қатъномаи болозикр СММ таҳти ҳамохангии Дабири кулли он Фонди байналмилалӣ мақсаднок оид ба ҳифзи пиряхҳо таъсис медиҳад. Ва ҷаҳорум, соли 2025 дар Душанбешаҳр Конференсияи байналмилалӣ сатҳи баланд оид ба масоили ҳифзи пиряхҳо баргузор мегардад.

Ҳамин тавр, ҷомеаи ҷаҳонӣ хуб дарк менамояд, ки коҳиш ва харобшавии минбаъдаи сарчашмаю захираҳои обҳои ошомиданӣ дар сайёра метавонад аҳли башарро ба фалокатҳои зиёди ҷонӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ дучор намояд. Бинобар ин, қабули қатъномаҳо дар заминаи иқдомҳои ҷаҳонии Пешвои миллати тоҷик гувоҳи боз ҳам баланд гардидани обрӯю эътибори кишвари мо дар арсаи байналмилалӣ буда, собит менамояд, ки масоили ҳифзи кураи арз дар меҳвари сиёсати дурандешона ва инсонпарваронаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор доранд.

Лолагул РАҲИМЗОДА,
омӯзгори ИТМУ №113-и
ноҳияи Сино,
Хубон НАЗИРӢ,
магистранти ДДФСТ
ба номи М. Турсунода

РУШДУ ТАҲАВВУЛИ ИЛМҲОИ ДАҚИҚ – САРЧАШМАИ ПЕШРАФТ

(Аввалин дар сах. 1)

тарро эҳсос намуда, ба масъалаи омӯзиши фанҳои дақиқ таваҷҷуҳи бештар зоҳир ва дар ин самт тадбирҳои судманд андешанд. Ҷамҷунин, Вазорати маориф ва илм, Академияи миллии илмҳо ва дигар вазорату идораҳо, ки дар сохторашон муассисаҳои таълимӣ доранд, вазифадор намуданд, ки нақшаи чорабиниҳо доир ба ин масъала омода ва пешниҳод кунанд. Дар ин замина, Вазорати маориф ва илм нақшаи чорабиниҳо тартиб дода, корҳои зиёдеро ба сомон расонд, ки ба тақвияти омӯзишу таълими фанҳои дақиқ мусоидат хоҳанд кард.

Шароити хуб барои омӯзиш

Бояд қайд кард, ки омилҳои баланд гардидани сифати таълим ва омӯзиши фанҳои дақиқ аз имкону шароити таълим вобаста аст. Бо ин мақсад, заминаҳои моддию техникаи муассисаҳои таълимӣ марҳала ба марҳала тақмил ёфтанд, кабинетҳои фанӣ бо озмоишгоҳову воситаҳои аёни ва маҳлулу реактивҳои химиявӣ таъмин гардиданд. Дар зимн, омӯзгорони варзидаву навоар ба муассисаҳои таълимӣ ҷалб шудаанд, ки ин омил ба тақмили тақвияти омӯзиши фанҳои дақиқ тақони ҷиддӣ бахшид. Бо эълон гардидани «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» дар муассисаҳои таълимӣ ҷиҳати ҷалби муҳассилин ба омӯзиши фанҳои мазкур корҳои зиёде анҷом дода шудаанд. Ба гунаи мисол, метавон аз як соли охир ёдовар шуд. Соли равон 73 маҷмӯи таҷҳизоти кабинетҳои физика, химия, биология, 400 маҷмӯи таҷҳизоти кабинетҳои математика ва геометрия, 400 маҷмӯи таҷҳизоти кабинети фанҳои география, 108 маҷмӯи таҷҳизоти кабинети технология иттилоотӣ ва 30 маҷмӯи таҷҳизоти кабинети фанҳои суруд ва мусиқӣ харидорӣ ва дар муассисаҳои таълимӣ ҷумҳури насб гардонидани шудааст, ки ин нишондиҳандаҳои нисбат ба соли гузашта 72,3 маҷмӯи ё 62,5% зиёд мебошад.

Инчунин, аз ҳисоби маблағҳои бучети ҷумҳуриявӣ 1150 озмоишгоҳ ва кабинети фанӣ (кабинетҳои химия, физика ва биология 75 ададӣ, математика, технологияи иттилоотӣ, география 30 ададӣ, озмоишгоҳи химия, физика 230 ададӣ, биология 30 адад) харидорӣ ва дастраси муассисаҳои таълимӣ мегардад.

Дар ин самт дар мактабҳои олии низ корҳои мушаххас анҷом пазируфтааст. Дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ҷумҳуриё ба мақсади тақмили дониши донишҷӯён, магиструн доктрантон, азхудкунии навгонҳои илму техника, навоариву эҷодкорӣ ва таълими фанҳои табиатшиносӣ дақиқ дар солҳои 2020-2040 ҳамасола кӯшиш ба харҷ дода мешавад, ки пеш аз ҳама, дар пойгоҳи моддию техникаи барои

дастгирӣ ва ҳавасмандгардонии азхудкунии технологияҳои инноватсионӣ, навоариво, фаъолияти эҷодӣ, корҳои ихтироъкорӣ ва патентию литсензионии донишҷӯёну магиструн ва аспирантону унвонҷӯён, доктрантони (PhD) аз рӯи ихтисос шароити хуб фароҳам гардид.

Ба ин мазмун, метавон гуфт, ки шароити имконот ва заминаҳои моддию техникаи муассисаҳои таълимӣ дар самти омӯзиши фанҳои бунёдӣ тадриҷан ҷавобгӯи замони мешаванд. Аз ин рӯ, хонандагону донишҷӯёноро мебошад,

ки пайвасти биомӯзанд, донишу ҷаҳонбинии техникаи хешро тақмил бахшанд ва дар пешрафту рушди кишвар саҳми муносиб гузоранд. Дар ин миён, зарур аст, ки аз зинаи аввали таҳсил хонандагону ба масъалаи омӯзиши фанҳои мазкур ҷалб кард, то зина ба зина шавку рағбати онҳо ба омӯзиш бештар гардад. Дар ин ҷода нақши омӯзгорон муҳимро судманд мебошад. Зеро онҳо бо истифода аз тахтаҳои электронӣ, воситаҳои аёни ва дигар омилҳо машғулиятҳоро рангину шавковар ба роҳ монда, таваҷҷуҳи хонандагону ба омӯзишу азхудкунии дарсҳо бештар менамоянд.

Озмун – василаи дарёфти навоарону ихтироъкорон

Бо дастури Пешвои миллат соли шашум аст, ки Озмун ҷумҳуриявӣ «Илм – фуруғи маърифат» баргузор гардид. Воқеан, озмун мазкур тавонист ба дарёфти навоарону ҷавонони лаёқатманд мусоидат ва таваҷҷуҳи муҳассилинро ба омӯзиши фанҳои дақиқ бештар намояд. Дар озмун он нафароне, ки донишу ҷаҳонбинии пешрафта доранд ва навоару ихтироъкор мебошанд, дарёфт ва муаррифӣ мегардад. Инчунин, ин озмун, агар аз як тараф, шавку рағбати муҳассилинро ба омӯзиши фанҳои мазкур бештар намояд, аз ҷониби дигар, ба масъалаи ихтироъкориву навоарӣ тақони ҷиддӣ бахшид.

Маълум аст, ки Вазорати маориф ва илм низ ҳамасола озмунҳои фанӣ-

ро миёни хонандагону донишҷӯён баргузор менамояд. Таҳлили ҳулосавии озмунҳо нишон медиҳад, ки теъдоди довталабон аз фанҳои бунёдӣ сол то сол зиёд гардидаву сатҳи баргузориин ин озмунҳо низ тақмил ёфтааст.

Китобҳои ҷавобгӯ ба талаботи замон

Дар самти омӯзиши фанҳои дақиқ китобҳои дарсӣ низ нақши муҳим мегузоранд. Аз ин рӯ, китобҳои насли нав ба талаботи замони ҷавобгӯ буда, дар ин китобҳо ба таври мушаххас ва шавковару ҷолиб дарсҳои пешниҳод гардидаанд, ки ҳам ба сатҳу сифати

дағони синфи 1)», «Омӯзиш тавассути бозии дидактикӣ (аз фанҳои табиатшиносӣ барои хонандагони синфи як)», «Маҷмуи ҳалли масъалаҳо дар синфҳои ибтидоӣ» таҳия гардид, ки ин китобу дастурҳо ҳамчун донишнома барои таълими кӯдакон истифода мешаванд.

Маҳфилҳо – тақмилбахши омӯзиш

Яке аз омилҳои, ки дар самти омӯзиши фанҳои дақиқ нақши бориз мегузоранд, маҳфилҳои фанӣ ба ҳисоб мераванд. Сол то сол теъдоди маҳфилҳо дар кишвар бештар гардида, таваҷҷуҳи хонандагону ба омӯзиши фанҳо вусъат мебахшад. Айни ҳол дар 84 муассисаи таҳсилоти иловагии вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳури 73776 нафар таълимгиранда ба маҳфилҳои ҳунарию касбиро бахшанд, ки теъдоди онҳо беш аз 1770 ададро ташкил медиҳад, ҷалб гардидаанд. Теъдоди маҳфилҳои наздимақтабӣ 45830 ва шумораи таълимгирандагон ба 488778 нафар расонида шуд.

Солҳои охир ҷиҳати иштироки аззои маҳфилҳои муассисаҳои таҳсилоти иловагии ва маҳфилҳои назди муассисаҳои олимпиадаҳои фанӣ аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, чи дар сатҳи муассисаҳои таълимӣ, чи дар сатҳи шаҳру ноҳияҳо ва чи дар сатҳи вилоят тадбирҳои судманд амалӣ мегардад.

Ба ин мазмун, дар аксар муассисаҳои таҳсилоти иловагии шаҳру ноҳияҳо сатҳи дониши аззои маҳфилҳо аз фанҳои табиатшиносӣ, риёзӣ ва дақиқ тадриҷан баланд мегардад, ки иштироки онҳо дар озмунҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ шаҳодат аз он медиҳад.

Дурнамо

Дар ин мақола ба таври фишурда аз фаъолияти Вазорати маориф ва илм дар ҳусути татбиқи Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ мавриди таҳлилу арзёбӣ қарор дода шуд. Воқеан, дар ин самт моро мебошад фаъолияти хешро тақвият бахшем ва омӯзишу таълими фанҳои дақиқро дар муассисаҳои таълимӣ боз ҳам тақмил бидиҳем. Вазорати маориф ва илм ҳамвора талош менамояд, ки муассисаҳои таълимӣ бо омӯзгорони навоару лаёқатманд, озмоишгоҳҳои таълимӣ ва реактивҳои химиявӣ таъмин ва шавку рағбати хонандагон ба омӯзиши фанҳои мазкур бештар гардад. Ин омил имкон фароҳам меорад, ки насли навоаро дорои ҷаҳонбинии пешрафта ва ҳамзамон, мутахассисони варзидаҳо ба камол расонем, ки аз як тараф, дар рушди иқтисоди миллӣ саҳми арзанда гузоранд, аз ҷониби дигар, кишварамонро дар арсаи ҷаҳонӣ ба таври шоиста муаррифӣ кунанд.

Рашидан КАРИМЗОДА,
муовини вазири маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

АНДЕША

Ҷангоми омӯзиши забони хориҷӣ дар машғулиятҳо ва ё дар корҳои берунасинфӣ ба ташкил намудани корҳои мустақилона аҳамияти маҳсул дода мешавад. Малакаҳои омӯзиширо дар хонандагон ташаккул дода, майлу хоши доимии тақмил додани сатҳи забондонии онҳо тарбия намудан айни муддаост. Ба ин васила, дар дарсҳои роҳу усулҳои гуногуни корҳои мустақилона ба роҳ монда мешаванд. Барои ин, ба мисолҳо, суратҳои ранга ва нақшаҳо бояд бештар таъки кард. Маводди дидактикӣ ва сабти овозҳои низ хеле муфид мебошад. Ба хонандагон ёд додани исти-

Донишҷӯи забони хориҷӣ муҳим аст

фодаи мустақилона аз лугат, китобҳои дарсӣ, маълумотномаҳои грамматикӣ, кишваршиносӣ ва инчунин, воситаҳои таълимӣ зарур аст. Истифодаи доимии хуҷраи лингвонӣ ва компютери вақтҳои берун аз дарс барои корҳои мустақилонаи талабагон, ташаккули талаффуз ва нутқи шифоҳӣ зарур шуморида мешавад. Корҳои берунасинфиро вобаста ба синну соли хонандагон, майлу рағбат ва сатҳи забондонии онҳо ташкил кардан ба мақсад мувофиқ мебошад.

Вазифаҳои асосии кори берунасинфӣ аз тақмил додани нутқи хаттӣ шифоҳӣ, ки дар рафти машғулиятҳо ба даст оварда мешавад, иборат буда, хонандагонро ба худомӯзӣ омода менамоянд.

Се намуди асосии корҳои берунасинфӣ забони хориҷиро фарқ кардан зарур мебошад. Инҳо фардӣ, гурӯҳӣ ва умумианд. Яке аз шаклҳои корҳои берунасинфӣ маҳфилҳо ба шумор мераванд. Маҳфилҳо моҳиятан ташаккули маҳорати нутқи шифоҳӣ, хониши матнҳои бадеӣ ба за-

бони хориҷӣ ва муҳокимаи онҳо бо забони хориҷӣ дар бар мегардад. Мазмуни корҳои берунасинфӣ ба болоравии сатҳи забондонии хонандагон кумак намуда, майлу рағбати онҳо ба забонмӯзӣ бедор менамоянд. Хонандагонро бо ҳаёти иҷтимоӣ иқтисодӣ, илмиву фарҳангии халқҳои ҷаҳон ошно сохта, барои тарбияи онҳо таъсири муфид менамояд.

Дар тарбияи шахсияти мактабҷӯи омӯзиши забони хориҷӣ нақши муҳим бозида, ҷаҳонбинӣ, тафаккур, хотира,

эҳсос ва ҳиссиёти хонандаро афзун мегардонад.

Хонандагон усулҳои меҳнати фикрӣ, мазмуно мухтавои китобҳои таълимӣ, машқҳои лингвонӣ, сабти овоз, истифодаи маълумотномаҳои гуногуну асбобҳои аёни, маҳорати худназораткунӣ ва худислоҳкунӣ аз бар менамоянд. Ҷамъамон, хонандагон бо чеҳраҳои шинохтаи аҳли ҳунаро, аз ҷумла, рассомон, мейморон, шоирон ва навишандагону олимони шиносӣ пайдо мекунанд.

Мавзӯна ВОҲИДОВА,
омӯзгори забони англисӣ
МТМУ №46-ноҳияи Ёвон

Дар шаҳри Душанбе натиҷаҳои фаъолияти илмию техникаи ва паркҳои технологӣ баррасӣ шуданд.

▶▶ НАВОВАРӢ

Замони муосирро бидуни истифодаи техника ва технологияҳои нав тасаввур кардан ғайриимкон аст. Аз ҷумла, ин омил дар муассисаҳо мавқеи барҷаста касб кардааст ва дар мактабҳо аз имконоти воситаҳои техникӣ бамаврид истифода бурда мешавад.

Чандест, ки дар муассисаҳои таълимии шаҳри Душанбе барномаи «eDonish» амал мекунад. Бояд қайд кард, ки бо қарори Раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустами Эмомалӣ (06.08. 2020, №409) «Дар бораи татбиқи барно-

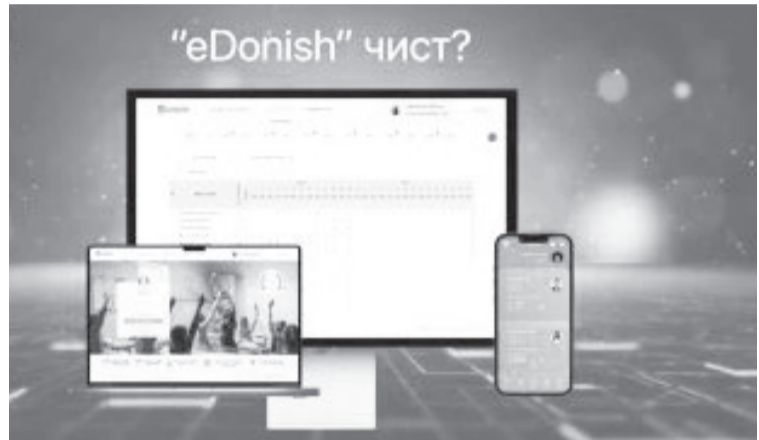
потерҳо таъмин мебошанд. Ҳамчунин, муассисаҳо бо интернет пайвастанд. Барои беҳтару хубтар ва босифат ба роҳ мондани барномаи «eDonish» аз ҷониби Шаҳри ҳушманд (Smart City) яққоя бо Маркази таҳлили иттилоотии назди Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе мунтазам семинарҳои омӯзишӣ барои омӯзгорон ва маъмури барнома гузаронида мешавад, - иброз дошт З. Муродзода.

Омӯзгорон доир ба фаъолияти барномаи мазкур андешаҳои гуногун доранд.

Раҳмонов қайд кард: «Вобаста ба талаботи замон дар муассиса барномаи мазкур амал мекунад. Дар литсей журналҳои анъанавӣ истифода намешаванд ва омӯзгорон пурра бо журнали электронӣ кор мекунад. Бо сабабҳои техникӣ ҳолатҳои мешавад, ки баҳо дар журнал сабт намешавад ва омӯзгорон дар журнал муқаррарии худ сабт мекунад. Истифодаи бахши «Face ID»-и «eDonish» ба давомоти хонандагон дар дарсҳо таъсири мусбат гузоштааст».

Инчунин, барномаи электрони «eDonish» ба волидон имкон медиҳад, ки рӯзномаи фарзандонашонро ба таври маҷозӣ назорат намоянд ва китобҳои заруриро дар шакли электронӣ дастрас кунанд. Аз суҳбат бо волидон мушаххас гардид, ки онҳо дар хусуси барномаи мазкур ақидаҳои гуногун доранд.

Сарвиноз Муҳаммедова, модари Маҳиноз ва Дилнавоз Носироваҳо, хонандагони литсейи №4 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе буда, аз фаъолияти

eDonish: омили такмилбахши таълим

маи электрони «eDonish» дар муассисаҳои таҳсилоти умумии шаҳри Душанбе бо истифода аз технологияҳои иттилоотии коммуникатсионӣ» барномаи мазкур дар се марҳала ба роҳ монда шуд, ки марҳалаи якум 50 муассиса, марҳалаи дуюм 55 ва марҳалаи сеюм 45 муассисаро дар бар мегирад.

Директори Маркази таҳлили иттилоотии назди Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе Зафар Муродзода иброз дошт, ки айни ҳол барномаи мазкур дар 150 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Душанбе ба таври роӣгон роҳандозӣ шудааст. Ҳадаф аз татбиқи барномаи мазкур гузаштан аз низоми анъанавӣ ба низоми электронӣ мебошад. Инчунин, дар 20 мактаби шаҳри Душанбе журналҳои анъанавӣ аз байн рафта, пурра журналҳои электронӣ истифода мешавад, ки ин омил фаъолияти омӯзгоронро осон намуд. Қайд кардан ба маврид аст, ки барои диққатҷалбкунанда шудани «eDonish» дар соли 2025 бахши озмоишҳои виртуалӣ низ ба роҳ монда мешавад, ки омӯзгорони физикаву химия метавонанд бо истифода аз он дарсҳои худро самарабахш ба роҳ монанд.

– Муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Душанбе аз ҷиҳати техникӣ танқисӣ намекашанд ва бо ком-

Ҳангоми суҳбат бо як идда омӯзгорон маълум гашт, ки қорашон дучанд шудааст. Фирӯза Солиҷонова, омӯзгори математика-информатика, ҳамчунин, маъмури «eDonish» дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №1-и ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе мегӯяд, ки омӯзгорони муассиса ҳам журналҳои анъанавӣ ва ҳам журналҳои электрониро пур мекунад. Аз он изҳори нигаронӣ кард, ки бо сабаби зиёд будани шумораи хонандагон дар синфхонаҳо бо ҳар яки онҳо дар алоҳидагӣ кор кардан имкон надорад.

Ҷамила Шоинова, муовини директор оид ба таълим дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №1-и ноҳияи Исмоили Сомонӣ зикр кард: «Яке аз хусусиятҳои хуби барномаи электрони «eDonish» дар он аст, ки ҳисоботи омори аниқу дақиқ пешниҳод менамояд. Истифодаи барномаи мазкур барои омӯзгорон муфид хоҳад буд, агар танҳо журналҳои электронӣ пур кунанд. Мушкили дигаре, ки мо пайваста ба он дучор мешавем, суғур будани суръати интернет аст».

Дар литсейи №4 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе низ барномаи электрони «eDonish» роҳандозӣ гардидааст. Муовини директор оид ба таълим ва тарбияи литсейи мазкур Салоҳиддин

барнома қаноатманд аст.

– Ҳамарӯза фарзандонамро ба муассисаи таълимӣ мебарам, вале мешавад, рӯзҳое, ки аз серкорӣ наметавонам онҳоро то литсей ҷамроҳӣ намоям. Барномаи «eDonish» кори моро бисёр осон намуд, чунки қадом соат фарзандонам ба мактаб ворид мешаванду қадом соат аз он чо мераванд, сари вақт огоҳ мешавем ва аз сатҳи дониши онҳо мунтазам маълумот ба даст меорем.

Машхура Усмонова, модари Субҳия ва Сачоат, хонандагони МТМУ №87-и ноҳияи Сино, қайд кард, ки «Вақте мо, волидон, ҳамаҷониба фарзандони худро тахти назорат қарор медиҳем, боиси он мегардад, ки тавачҷуҳашон ба хониш зиёд шавад. Дар зимн, дарсгузари хонандагон ва ба амалҳои номатлуб даст задани онҳо низ оҳиста-оҳиста аз байн хоҳад рафт».

Барномаи «eDonish» дорои сомонҳои худ бо номи www.edonish.tj буда, аз рубрикаҳои гуногун, аз қабили «Рейтинг», «Китобхона», «Ахбор» ва ғайра иборат аст. Бояд гуфт, ки барномаи электрони «eDonish» низомии таълими муассисаҳоро такмил мебахшад.

Ирода ТИЛАБОВА,
Хуршеда АЗИЗОВА,
«Омӯзгор»

▶▶ БУНӢДКОРӢ

Кӯлоб: дар назди 5 мактаб синфхонаҳои иловагӣ бунёд шуд

Давоми як соли охир дар шаҳри деҳоти Кӯлоб бо маблағгузори бучети маҳаллӣ ва дар асоси «Барномаи давлатии таълими муассисаҳои таълимӣ» дар назди 5 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ синфхонаҳои нави иловагӣ бо таъмини шароити мусоиди таълимӣ мавриди истифода қарор дода шуданд.

Ҳамчунин дар деҳаи Лавоваи Ҷамоати деҳоти Даҳанаи шаҳри Кӯлоб бинои иловагии филиали Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 18 мавриди истифода қарор гирифт. Бинои иловагии назди муассиса дуошёна буда, дорои 4 синфхонаи фаннӣ ва як утокаи кории омӯзгорон аст.

▶▶ ЗАБОНОМӢЗӢ

Муҳовараи мухтасари забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи маҳеус, олии касбӣ ва қормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Овонавишт
ДАР ТАЙӢРА - В САМОЛӢТЕ - ON THE PLANE			
Оё ин ҳавопаймо дар вақташ парвоз мекунад?	Этот рейс отправится вовремя?	Will this flight leave on time?	[wɪl ðɪs flɑɪt li:v ɒn taɪm]
Парвози оянда ба ... қай мешавад?	Когда будет следующий рейс на ...?	When is the next flight to ...?	[wɛn ɪz ðə nekst flɑɪt tu: ...]
Як нӯшокии дигар фармудан мумкин аст?	Можно еще один напиток?	Can I have another drink?	[kæn aɪ hæv ə'nʌðə drɪŋk]
Парвоз чанд муддат ба таъхир меафтад?	На какое время отложен рейс?	How long will it be delayed?	[haʊ lɒŋ wɪl ɪt bi: dɪ'leɪd]
Мо дар ин ҷой чанд муддат хоҳем истод?	Надолго мы здесь остановились?	How long will we stop here?	[haʊ lɒŋ wɪl wi: stɒp hɪə]
Ба ман барои тамошои филм гушмонак лозим.	Мне нужны наушники для просмотра кино.	I would like some earphones for the movie.	[aɪ wʊd laɪk sʌm 'i:əfəʊnz fɔ: ðə 'mu:vi]
Мо қай омада мерасем?	Когда мы прибываем?	What time do we arrive?	[wɒt taɪm du: wi: ə'raɪv]
Бағочро аз қучо гирифтани мумкин аст?	Где можно получить багаж?	Where can I get my baggage?	[weə kæn aɪ get maɪ 'bæɡɪdʒ]
Борқашро аз қучо ёфтани мумкин аст?	Где можно найти носильщика?	Where can I find a porter?	[weə kæn aɪ faɪnd ə 'pɔ:tə]
МЕХМОНХОНА – ГОСТИНИЦА – HOTEL			
Лутфан, бағочро ба меҳмонхонаи ман равон кунед.	Отправьте багаж в мою гостиницу пожалуйста.	Address the luggage to my hotel, please.	[ə'dres ðə 'lʌɡɪdʒ tu: maɪ hæʊ'tel , plɪ:z]
Ман ҳуҷраи якнафара (дунафара) гирифтани меҳоҳам.	Я хотел бы одноместный (двуместный) номер.	I'd like a single (double) room.	[aɪd laɪk ə 'sɪŋgl ('dʌbəl) ru:m]
Шумо ба ман ҳуҷраи қалонтар (хурдтар) нишон дода метавонед?	Не могли бы Вы показать мне комнату побольше (поменьше)?	Would you please show me a larger (smaller) room?	[wʊd ju: plɪ:z ʃəʊ mi: ə 'lɑ:dʒə ('smɔ:lə) ru:m]
Пардохти хизматрасонӣ ва андоз чӣ қадар аст?	Какова плата за обслуживание и налог?	How much is the service charge and tax?	[haʊ mʌʃ ɪz ðə 'sɜ:vɪs ʃɑ:dʒ ænd tæks]
Иловапулӣ хизматрасонӣ ба назар гирифта шудааст?	Надбавка за обслуживание учтена?	Is the service charge included?	[ɪz ðə 'sɜ:vɪs ʃɑ:dʒ ɪn 'klu:dɪd]
Нархи ҳуҷра, ҳамроҳ бо субҳона чӣ қадар аст?	Сколько стоит номер, включая завтрак?	How much for a room including breakfast?	[haʊ mʌʃ fɔ:ɪ ə ru:m ɪn 'klu:dɪŋ 'brɛkfəst]
Ман қай бояд ҳуҷраро ҳоли қунам?	Когда я должен освободить номер?	When do I have to vacate the room?	[wɛn du: aɪ hæv tu: və'keɪt ðə ru:m]
Ба шумо пиносномаи ман лозим аст?	Вам нужен мой паспорт?	Do you need my passport?	[du: ju: ni:d maɪ 'pɑ:spɔ:t]
Ман ин ҳуҷраро барои як ҳафта (моҳ) мегирам.	Я снимаю этот номер на неделю (месяц).	I'll take this room for a week (month).	[aɪl teɪk ðɪs ru:m fɔ:ɪ ə wi:k (mʌnθ)]

СОАТИ ТАРБИЯВӢ

Дастовардҳои мондагори сол

Дар муассисаҳои таълимӣ барои дар сатҳи баланд ба роҳ мондани чараҳои тарбияи хонандагон ва мусоидат ба рушди ҷаҳонбинию тафаккури онҳо аз воситаҳои гуногун истифода бурда мешавад. Яке аз воситаҳои муҳим ва ҷиридонаро ҷолиби тарбияи шоғирдон дари тарбиявӣ ба ҳисоб меравад, ки маъмулан, ҳафтае як маротиба дар рӯзҳои муайян ва мувофиқ ба ҷадвали дарсо ба баргузор карда мешавад. Дари тарбиявӣ мавзӯҳои муҳими дорони хусусияти барҷастаи ташаккулбахшандаи шахсият ва мафкураи хонандагонро фаро мегирад. Ин гуна дарсо бояд хеле таъсирбахш ҳадафрас ташкил карда шаванд ва ба хонандагон ҳошият аҳамияти хушрафтору хушғуфтор будан ва ба ҳодисаи руҳдодҳои замону муҳити зисти худ тавачҷуҳ зоҳир кардану ба онҳо дуруст сарфаҳм рафтагори ташвиқ намоянд. Дари тарбиявӣ бо воқеаҳои замон, бо ҷашну маросим ва албатта, бо рафти таҳлили хонандагон пайванди устувор дорад. Масалан, дар нимаи аввали соли таҳсил вобаста ба санаҳои таърихию давлатӣ ва ҷашнвораҳои дарсо тарбиявӣ дар зинаи дуҷуми таҳсилот (синфҳои 5 – 9) ба мавзӯҳои «Истиқлоли давлатии Тоҷикистон ва дастовардҳои он», «Устод Рӯдакӣ – таблиғгари одоби неку», «Забони мо – ҷаҳони мо», «Президенти Тоҷикистон – гарави пойдории давлату миллат», «Парафшон бод доим Парчамии мо»... бахшида мешаванд. Ин имкон фароҳам меоварад, ки шоғирдони мо оид ба руҳдодҳои замону муқаддасоти миллат маълумоти кофӣ ва дуруст дошта бошанд.

Хеле муфид ва ҷолиб мебуд, агар дар охири ҳар сол (яъне дар нимаи дуҷуми моҳи декабр) як дари тарбиявӣ дар тамоми синфҳо ба мавзӯи «Дастовардҳои мондагори сол» бахшида шаванд. Интиҳои ин мавзӯ ва баргузори дари тарбиявӣ вобаста ба он хотираи хонандагонро ба таҳрик меоварад, сатҳи тавачҷуҳу бардоштҳои онҳоро аз руҳдодҳои замону муҳити худ муайян месозад. Ва ба дарки аҳамияти муҳимтарин воқеаҳои солу ба хотир гирифтани онҳо мусоидат мекунад. Барои он ки дари тарбиявӣ бо иштироки васеи хонандагон ва дар заминаи андешарониҳои ҷолиби онҳо баргузор шаванд, омӯзгор ба сифати муқаддимаи дарсо оид ба ҳодисаи воқеаҳои муҳиму пураҳамияти сол дар мамлакат маълумоти мухтасар медиҳад. Аз ҷумла, омӯзгор – роҳбари синф вобаста ба ин мавзӯ аз нуктаҳои зерин ёдовар мешавад:

- соли 2024 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дастовардҳои қомебиҳои шоиста дар тамоми соҳаҳо – иқтисодию иҷтимоию фарҳангу адаб истиқбол карда шуд;
- дар оғози сол тамоми сокинони ҷумҳурӣ дар зери таасури фаҳмбар аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ буданд, ки 28 декабри соли 2023 ироа гардид;
- бо ташаббуси Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби СММ соли 2025 Соли байналмилалии ҳифзи пиряхҳо эълон гардид;
- ҷашнҳои миллӣ – Наврӯз, Сада, Тиргон ва Меҳрон дар мамлакат дар сатҳи баланд таҷлил карда шуданд;
- ба шарофати сиёсати хирадмандона ва ташаббусҳои байналмилалии Пешвои миллат обрӯю эътибори Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳонӣ боз ҳам афзуд;
- теъдоди иштирокдорони Озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯги субҳи доноӣ китоби аст» аз ҳисоби хонандагони мактабҳо бештар шуд, озмуниҳои фаннӣ дар сатҳи баланд баргузор гаштанд;
- хонандагони муассисаҳои таълимии Тоҷикистон дар озмуниҳои фаннии байналмилалӣ бевоҳита ва ба тариқи онлайнӣ ширкат варзид, соҳиби ҷоиҳои гардиданд;
- суҳанронии Пешвои миллат ба муносибати оғози соли нави таҳсили 2024-2025 ба рӯйдодҳои муҳими сол барои аҳли маориф таҷлил ёфт...

Албатта, ҳамаи ҳодисаҳои солро ёдовар шудану тавзеҳ бахшидан аз имкон дур аст. Ин муқаддимаи омӯзгор, муҳимтар аз ҳама, хонандагонро ба ғаълона андешаронӣ кардан, ҳулова баровардан, дар дарсо ғаълона иштирок намудан водор ва дар маҷмӯъ, ба таъсирноку пурсамар будани дари тарбиявӣ мусоидат мекунад.

Шарофат ШАРИФОВА,
омӯзгори Коллеҷи омӯзгори шахри Ҳисор

МУЧАЛ

Дар «Фарҳанги забони тоҷикӣ» чунин омадааст: «Мор хазандаи маъруфест, ки навиҳои гуногун дорад ва асосан ба захрдору беаҳр ҷудо мешавад». Ин хазандаро аксар дӯст намедоранд. Онро тиссоли бадӣ медонанд. Агар нисбат ба қаси бераҳм, бешафқат, бадзабону бадтинат чизе гуфтаганд, чунин мегӯянд: «Ҷ мор аст, аз забонаш заҳр мерезад», «мор барин худро ба ҳар ҷо

меанад» ва гайра. Бо вучуди ин, дар ин фарҳанг мафҳумҳои мусбате ҳам нисбат ба мор истифода гардидааст. Масалан, «мори зарандуд» - киноя аз қалам ё худ «мори сиёҳ» - киноя аз кокул, гесу, милаи мӯй. Дар эҷодиёти даҳонии халқ зулфи маъшуқаро ба мори печон ташбеҳ додаанд:

Гуфтаман: - Эй назанин, ман мори печон дидаам.
- Мори печон дида бошӣ,
ҳар ду зулфони ман аст.
Ҳоло мо дар остонаи вуруди соли нави миллодӣ қарор дорем, ки аз рӯйи мучалии солшуморӣ соли мор аст. Тайи сад соли охир мор ба солҳои 1905, 1917, 1929, 1941, 1953, 1965, 1977, 1989 мувофиқ омадааст. Бояд гуфт, ки садаи навини миллодӣ-асри 21 низ бо соли мор (2001) оғоз ёфтааст.

Мор ва ситорашиносии чинӣ
Тибқи ақидаи мунаҷҷимони чинӣ, бархилофи анъанаи аврупонӣ, ки мор хазандаи газзаб, нишонҳои газзаб ва бадбахтист, дар Шарк соли морро соли неқиҳо мепиндоштаанд, ки он ба одамизод нақуӣ меоварадааст. Мардҳои дар соли мор таваллудёфта орзупарвар, дилрабо ва боақл мешаванд. Занони дар ин сол таваллудёфта

та бошанд, аз дигарон бо зебоии гайриодии худ фарқ доранд. Мардҳои дар соли мор бадунёомада тарзи либоспӯшии бисёр шиному зебо доранд. Дар байни онҳо ашҳоси олуфта кам нестанд. Занони дар ин сол бадунёомада гайриодӣ ва назарфиребанд. Умуман, одамони дар ин сол таваллудёфта тарзи тафаккури файласуфона ва тамоили фарҳангӣ доранд. Ин ашҳос ба ҳаёт оқилона менига-

ваффақ мегарданд. Сарфаю саришта дар пиронсоли ба ашҳоси дар соли мор таваллудёфта сармомияи зиёде меоварад. Дар муҳаббат ва дӯстдорӣ ин мардум хеле бадрашқу ҳасуд буда, аз худ ҳиссиёти баланд нишон медиҳанд.

Соли мор ё тасодуфи таърих?

Агар ба гузаштаи таърих назар афканем, бисёр ҳодисаҳо, ки дар дунё тағйироту табаддулот ба амал оварда-

Соли мор: Он чӣ гуна мешуда бошад?

ранд ва гоҳо қобилияти пешгӯиро моликанд. Дар қабули ин ё он қарор нисбат ба атрофиёнашон ашҳоси дар соли мор таваллудшуда ба ҳиссиёту таассурот ва тавачҷуҳи худ таъя намуда, метавонанд қарори дурусту бозғитимод ва таъҷилӣ қабул намоянд.

Мардуми дар соли мор бадунёомада ба қасе қарз доданро хуш надоранд. Онҳо бо дилу ҷон омодаанд, ки ба дӯстонашон ба ҷойи пул маслиҳат диҳанд. Гоҳо метавонанд ба ягон қас қумаки бегаразона расонанд. Вале онҳо асосан ба он хотир ба дигарон дасти қумак дароз мекунад, ки онҳоро ба худ тобеъ гардонанд. Онҳо дар қорҳои молиявӣ ҳамеша му-

анд, ба соли мор мувофиқ омадаанд. Аз ҷумла, Инқилоби якуми рус (1905), Инқилоби Октябр (1917), Ҷанги Дуҷуми Ҷаҳон (1945), Ҷаҷуни, фавти баъзе аз сиёсатмадорони шинохтани дунё, масалан, И. В. Сталин (1953) ба ин сол рост омадааст. Шояд ин ҳама тасодуфи таърих асту яке ба дигаре иртибот надорад? Вале мо таманнои онро мекунем, ки соли нави мор – 2025 соли рафъи қомили бадбахтиҳо, соли тақвиёт ва таққими давлату давлатдорӣ тоҷикон, соли сулҳу ҳамдигарфаҳмӣ ва соли нақуву бехбуди зиндагии мардуми мо ва дар маҷмӯъ, соли хушиҳои аҳли башар гардад.

ДАР ПАҲНОИ ҶАҲОН

Анъанаҳои мардуми олам

Итолиёвиҳо шаби 31-уми декабрро бо таомули аҷиб пешвои мегиранд. Дар ин шаб тамоми ашъи қунашудаи хонаро ба берун мепартоянд. Тибқи таомул, на аз дар, балки аз тиреза ба берун ҳаво медиҳанд. Миёни ҷиҳози партофта аз мизу курсӣ то гулдону пойафзолро дидан мумкин аст.

Соли 1700 бо фармони Пётри 1 ҷашни Соли нав аз 1 сентябр ба 1 январ гузаронида шуд. Аз он замон то имрӯз мардуми Авруп ва Фарб 1-уми январро ҳамчун оғози соли нав ҷашн мегиранд.

Британиягҳо дар шаби соли нав қулчақанде мепазанд, ки аз қулчақандҳои дар идҳои дигар мепухташон фарқ дорад. Дар ҳамири қулчақанди солинавӣ ангуштарин – рамзи тӯй, танга – сарват андохта мепазанд. Ашъи номбурда нақиб қасе гардад, гӯё ба муродаш мерасидааст.

Мардуми Бирма соли навро дар вақти гармии тоқатфарсо – 1 апрел ҷашн мегиранд. Да-

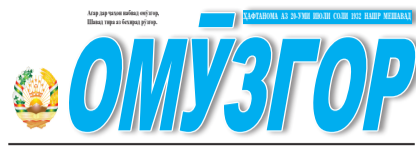

воми як ҳафтаи дигар ҷашни солинавиро бирмагҳо бо обпошӣ ба ҳамдигар мегузаронанд.

Таҷияи Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Calendar for 2025 with months from JANVAR to DEKABR, including day numbers and week indicators (Dsh, Csh, Ch, Psh, Cm, Shn, Ysh).

МУАССИС
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУХАРРИР
Эҳсон САФАРЗОДА
225-81-55

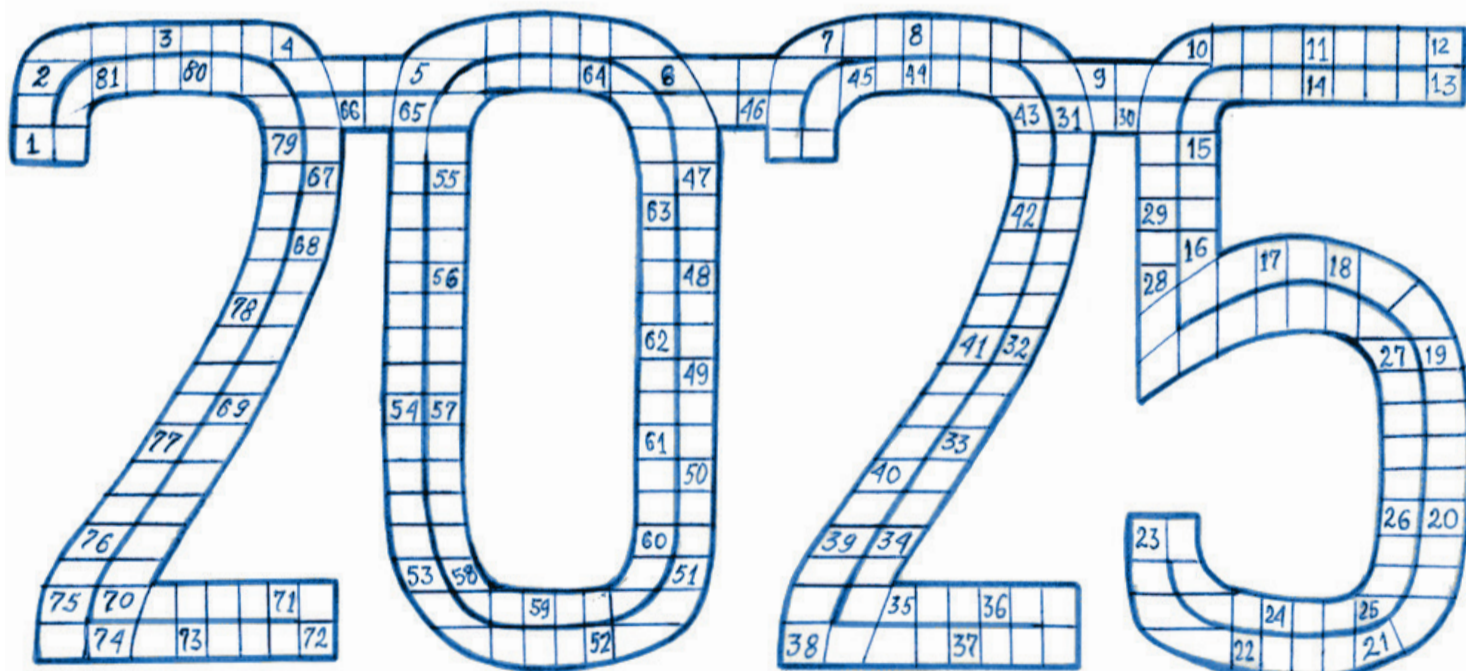
ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ
Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Ҷамшед ҚЎРАЗОДА
Равшан КАРИМЗОДА
Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА
Дилшод САФАРЗОДА
Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ
Абдурауф МУРОДӢ 225-81-58
(ҷонишини сармухаррир)
Насриддин ОХУНЗОДА 225-81-57
(котиби масъул)
Шодӣ РАҶАБЗОДА
Ҳотами ҲОМИД 225-81-57
Шаҳноза БОБОМУРОДОВА
(мухаррирон)

МУХБИРОН
Ирода ТИЛАБОВА
Хуршеда АЗИЗОВА
(Душанбе)
Ҷангибеки УЛФАТШОҲ
(ВМКБ)
Сухроб АЗИЗӢ
(вилояти Хатлон)
Нуъмон РАҶАБЗОДА
(вилояти Сугд)

Саодат ЭРГАШЕВА 225-81-61
(масъули обуна)
Зарнисор НИЗОМОВА
(хуруфчин)

Муаммои «Соли нав»

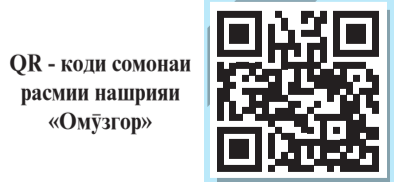
«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хоити чанданешӣ маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифҳои ҳам-фикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома ворид-гашта баргардонанда наме-шаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5)-и ҳарфи Times New Roman Tj қабул менамояд.

Нишонӣ: 734025, ш. Душанбе,
ҳиёбони Айнинӣ - 126.

Ҳафтанома дар матбааи нашри-етӣ комплексии «Шарқи озод» ба таъби расид.
Индекси обуна: 68850.
Адади нашр: 37654 нусха

Почтаи электронӣ:
n.omuzgor@maorif.tj
Сомонаи ҳафтанома:
www.omuzgor-gazeta.tj

Навбатдори шумора
Ш. Бобомуродова

1. Мучали соли 2025. 2. «Роҳе, ки бе *** аст, душвор менамояд» (Соиб). 3. Ха-баррасонро гӯянд. 4. Асбоби мусиқи зар-бӣ. 5. Асари П. Толис. 6. Нашриёт. 7. Му-роидифи «мақтуб». 8. Андозаи давраи амирӣ. 9. Дарахти ҳамешасабз. 10. Жанрҳои хабарии ВАО. 11. Асбоби миллии Ҳиндустон. 12. Шумора. 13. Манбаи до-ниш. 14. Асари Саъдӣ. 15. Ҳиссаи нутқ. 16. Дӯстдоштаи Низомӣ. 17. Ҳарфи алифбон ниёгон. 18. Бечораҳоли, камбағали. 19. Адиби тоҷик, муаллифи пӯсаи «Ҳаёт ва ишқ». 20. «Аз деву лад малуламу *** ор-зуст» (Ҷ. Балхӣ). 21. *** Думбадзе, адиби шинохтаи гурҷӣ. 22. Навъи санъат. 23. Ҷирми осмонӣ. 24. Пайвандаки шартӣ. 25. Муродифи сурат. 26. Соҳаи афзалиятнок. 27. Паранда. 28. Ҳарфи алифбон ниёгон. 29. Навъи нон. 30. Пойтахти давлат дар Аврупо. 31. Ҳаммаъноии давлат. 32. Сабза-вот. 33. Азов, Мурда, Сиёҳ. 34. Сурх, са-фед, сиёҳ. 35. Муқобили хунук. 36. Ҳуроки милли. 37. Навъи харбуза. 38. Ҳарфи алифбон ниёгон. 39. Ҳиссаи нутқ. 40. Му-қобили «зинда». 41. Навъи ширинӣ. 42. Аспи Рустам. 43. Романи адабиёти тоҷик. 44. «Ҳар лаб, ки сухансанҷ, набошад, лаби *** аст» (Бедил). 45. Персонажи достони «Писари Ватан». 46. Мева. 47. Азоб, машаққат. 48. Муқобили «сулҳ». 49. Дарё дар Ҳиндустон. 50. Суруди милли. 51. Му-роидифи чуфтистеъмоли «номус». 52. На-хустин кайхоннавард. 53. Маллифи досто-ни «Хусрав ва Ширин». 54. «Меваи ширин»-и Тоҷикистон. 55. Чузъи либоси милли, сарпӯш. 56. Ҳаммаъноии «қидом». 57. Шаҳр дар Федератсияи Россия. 58. Навъи ширинӣ. 59. Жанрҳои адабиёт. 60. Паранда. 61. Пайвандаки хилофӣ. 62. Собик президенти АМИТ. 63. Шаҳр дар Тоҷикистон. 64. Қитъаи олам. 65. «*** дар гуши танам гуфт, ки имон адаб аст» (Ҷ. Балхӣ). 66. Гул. 67. Моеъи хушбӯӣ. 68. Оҳанге аз «Шашмақом». 69. Зодгоҳи Б. Фафуров. 70. Қаҳрамони «Шохнома»-и Фирдавсӣ. 71. Қӯҳ дар Америка. 72. Узви инсон. 73. Ҳарфи алифбон ниёгон. 74. Ас-боби мусиқӣ. 75. Унсурҳои қимийвӣ. 76. Ҳаммаъноии «рафик». 77. Чойи нонпазӣ. 78. Гиёҳи хӯрданӣ ва бӯйданӣ. 79. Дарае, ки С. Айнинӣ дар «Дохунда» тасвир карда-аст. 80. Истилоҳи илми адабиёт. 81. Вожаи чуфтистеъмоли «шафқат». Муруттиб Х. ҲОМИД, «Омӯзгор»